

Магічны рэалізм у аповесцях А. Казлова

М.М. ВОІНАВА-СТРАХА

Артыкул прысвечаны даследаванню феномену магічнага рэалізму ў творчасці сучаснага беларускага пісьменніка Анатоля Казлова. Прадстаўлены аналіз праяў як традыцыйных рыс, так і спецыфічных прыкмет магічнага рэалізму ў найбольш рэпрэзентатыўных аповесцях аўтара.

Ключавыя словы: магічны рэалізм, Анатоль Казлоў, аповесць, беларуская літаратура, рэальнасць, звышнатуральнае.

The article is devoted to the study of the phenomenon of magical realism in the works of contemporary Belarusian writer Anatoly Kozlov. The analysis of both traditional features and specific signs of magical realism in the author's most representative stories is presented.

Keywords: magical realism, Anatoly Kozlov, story, Belarusian literature, reality, supernatural.

Магічны рэалізм у літаратуры лічыцца першапачаткова здабыткам лацінаамерыканскага прыгожага пісьменства. Сярод яркіх прадстаўнікоў дадзенага кірунку вылучаюцца Габрыэль Гарсія Маркес, Мігель Анхель Астурыяс, Алеха Карпенцьер, Хорхе Луіс Борхес і інш.

З цягам часу магічны рэалізм атрымаў інтэрнацыянальны статус, набыўшы спецыфічныя прыкметы ў межах розных літаратур свету. Даследчыкамі вылучаецца шырокая рэалізацыя дадзенага кірунку з улікам рознай ступені інтэнсіўнасці яго праяў і мадыфікацыі ў рускай (Л. Лявонаў, Д. Хармс, С. Клычкоў, А. Тэрц і інш.), нямецкай (І. Моргнер, Г. Казак, Х. Ланге, Э. Юнгер і інш.), бельгійскай (Ё. Дэнэ, Х. Лампо і інш.), канадскай (анталогія «Магічны рэалізм», складзеная Дж. Хэнкакам у 1980 г.), французскай (М. Эмэ, С. Жэрмэн і інш.), англійскай (А. Картэр, С. Рушдзі і г. д.) і іншых літаратурах.

У шырокім сэнсе тэрмін «магічны рэалізм» ужываецца для абазначэння разнастайных з'яў у жывапісе і літаратуры ХХ ст. [1]. У сучасных літаратуразнаўчых даследаваннях распаўсюджаны погляд на магічны рэалізм як «адмысловы тып мастацкага мыслення, уласцівы разнастайным з'явам у літаратуры ХХ стагоддзя, пры якім пісьменнік адмаўляе плённасць рацыяналістычнага мыслення ў імкненні выказаць і па-мастацку асэнсаваць міфічна-магічную мадэль светабачання і для якога характэрна арганічнае выкарыстанне элементаў фантастыкі поруч з абавязковай наяўнасцю рыс лёгка пазнавальнай гістарычнай рэальнасці» [2]. Не менш слушным нам падаецца погляд на магічны рэалізм як на «адмысловую прызму, праз якую пісьменнікі глядзяць на імгненныя праблемы і з'явы рэчаіснасці і бачаць у рэальнасці тое, што ёсць у ёй фантастычнага, незвычайнага і нават дзіўнага...» [3].

Літаратуразнаўцы (Ю. Бораў, А. Гугнін, К. Кісліцын, С. Мамантаў, В. Аўчарэнка, Л. Маслава і інш.) вылучаюць шэраг характарыстык магічнага рэалізму, сярод якіх відавочна прасочваюцца тоесна-дамінуючыя. Так, сутнасць свету магічнага рэалізму стварае суладдзе натуральнага, паўсядзённага з пачварным і незвычайным, «фантастычныя эпізоды развіваюцца па законах жыццёвай логікі як звычайная рэальнасць» [4, с. 424]. І гэта цалкам заканамерна, бо першапачаткова «магічны рэалізм» у асаблівым кантэксце Лацінскай Амерыкі – гэта сама рэчаіснасць, незвычайная і часта «цудоўная»... [5, с. 28]. Як слушна адзначыў Г.Г. Маркес, у рамане «Сто гадоў адзіноты» ён больш, чым у якім іншым, выступае «як пісьменнік-рэаліст, таму што <...> у Лацінскай Амерыцы ўсё магчыма, усё рэальна. Нас атачаюць незвычайныя, фантастычныя рэчы, а пісьменнікі ўпарта раскажваюць нам пра малаважныя, паўсядзённыя падзеі» [6].

У тэкстах магічнага рэалізму адбываецца скажэнне «прасторавага жыццёпадабенства», якое «можа праяўляцца, у прыватнасці, праз матыў сну, змяшчэнне межаў паміж рэальным і ірэальным» [7], праз пагружэнне герояў у сонны стан [4, с. 421]. Час у магічным рэалізме надзелены такімі ўласцівасцямі, як «цякучасць» [4, с. 421], «суб'ектыўнасць» і «адноснасць» [7].

Неад'емным складнікам магічнага рэалізму выступае міфатворчасць [8, с. 427], «тэндэнцыя да апісання функцыянавання чалавечай супольнасці на ўзроўні калектыўнай

міфалагічнай свядомасці» [2]. Такім чынам, натуральна выдзяляюцца такія тыпы свядомасці, як сінкрэтычны (міф, фальклор), рацыянальны, ірацыянальны, рэлігійны, атэістычны, містычны [9, с. 108]. Абавязковым лічыцца выкарыстанне элементаў фальклору, міфалогіі і старажытных вераванняў пэўнай этнічнай супольнасці, матывуючым элементам сюжэтабудовы становіцца менавіта нацыянальны, духоўны і гістарычны вопыт народа [2], [7].

Значнымі элементамі магічнага рэалізму выступаюць таксама адсутнасць псіхалагічнага дэтэрмінізму, антыўтапічнасць, антыпрагматызм, антыдэалагізм, антыдагматызм, дамінаванне экзістэнцыяльнага светаўспрыняцця [7], [9, с. 108].

Сваё адметнае месца магічны рэалізм заняў і ў беларускім прыгожым пісьменстве. Аднак на дадзены момант у айчынным літаратуразнаўстве адсутнічаюць комплексныя даследаванні, прысвечаныя вызначэнню адметнасцей яго праяў, а таксама эвалюцыі і мадыфікацыі ў сучасным мастацтве слова. Мэтай дадзенага артыкула з'яўляецца выяўленне спецыфікі ўвасаблення магічнага рэалізму ў творчасці выбітнага пісьменніка канца XX – пачатку XXI ст. Анатоля Казлова (нар. у 1962 г.) на прыкладзе найбольш рэпрэзентатыўных яго аповесцей.

З аднаго боку, рэалізм аповесцей А. Казлова відавочны. Творы напоўнены дакладнымі дэталямі рэчыўнага свету, якія адсылаюць чытача да звыклай, часам зусім непрывабнай паўсядзённасці быцця. Так, у тэксце «Горад у нябёсах» месца, куды Антак прыходзіць назіраць за краінай Продкаў, – гэта звычайны падземны пераход з бруднай падлогай «у размаітых мокрых узорах расталага снегу», напоўнены «няспынным шоргатам людскіх ног у мадэльных ботах і боціках, навіючых і стаптаных чаравіках» [10]. Звыклай прасторай для герояў аповесці «Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны» з'яўляецца піўны ларок «з “прапісанымі” ля яго месяцамі, а то і гадамі» заўсёднямі [11, с. 129], супынак з «потна-змакрэлым натоўпам» і перапоўнены трамвай, у якім «размораныя гарачынёй людзі, здавалася, сцякалі тлушчам, як скваркі на патэльні ў печы» [11, с. 136–137], кватэра з «абадранымі шпалерамі на кухні, пабітай фрамугай і зламаным хрушчоўскім падаконнікам», «трохногім сталом» і «калекамі-стульчакамі» [11, с. 139]. У аповесці «Дзеці ночы» пісьменнік у даволі натуралістычных дэталях паказаў умовы існавання сацыяльна не адаптаваных прадстаўнікоў грамадства, «бамжоў», якія бязмэтна шукаюць прытулак у забруджаных пад'ездах, «пыльных і смярдзючых гарышчах “хрушчовак”» [11, с. 6], бадзюцца па «заплёваных тратуарах з недакуркамі» [11, с. 29].

Героі аповесцей маюць дакладна акрэсленую нацыянальную прыналежнасць – беларусы, месцы дзеяння лакалізаваны ў рэальнай геапрасторы: гутарка Антака з Танькай адбываецца ў клубе «Альфа-Бэт», Надзя, першае каханне Антака, сустракаецца з хлопцам з Сычына, Светка частуе героя яблыкамі, купленымі на Камароўцы, Антак з Ганэлькай гуляе каля Свіслачы («Горад у нябёсах»); сыны Казіміраўны загінулі ў Афганістане, Марына з Андрэем, каб выканаць волю бацькі, адпраўляюцца на возера Гальве ў Тракайскі замак у Літве («Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны»); Нінка патрапіла ў Мінск «з далекаватага Дрыбінскага раёна» [11, с. 12], пасля доўгай паездкі ў метро яна выходзіць на станцыі «Пушкінская», Максіма Гурона далучае да «вернікаў Гаспадара» Ахрэм з мінскага мікрараёна Зялёны Луг, Вілен з Нінкай знайшлі часовы прыстанак у раёне Сухарава, бацькі Гурона вымушана пераехалі ў Італію з прычыны перабудовы ў «Краіне Саветаў» («Дзеці ночы») і г. д.

Разам з тым, у аповесцях А. Казлова прадстаўлена тонкае ўзаемапранікненне рэалістычнага і фантастычнага, якія вельмі арганічна ўпісаны ў мастацкую прастору твораў. Мяжа паміж гэтымі прасторамаі альбо сціраецца, альбо настолькі размываецца, што стварае эфект існавання дзвюх неад'емных частак аднаго цэлага. У выніку фантастычнае ўспрымаецца не ў якасці чужароднага элемента аб'ектыўнай рэальнасці, а як неад'емны яе складнік. Так, герой аповесці «Горад у нябёсах» Антак «зацывілізаваны чалавек, што ўмее бачыць нябачнае і чуць тое, што прамінае вушы астатніх» [10]. Менавіта ён, «ірэальна-рэальны Антак», выконвае ролю сувязнога паміж двума гарадамі, злучае «танюсенькай жылкай-дротам горад жывых і горад зданяў» [10]. Узіраючыся ў горад у нябёсах, герой з'яўляўся не выпадковым сведкам, а «быццам знаходзіўся ўсярэдзіне, побач з постацямі-зданямі, сярод туманова-мроістых будынкаў, бясшумных карэт, запрэжаных стаенна-выязнымі жарабцамі, і найноўшымі, не бачанымі ніколі, мадэлямі аўтамабіляў» [10].

А. Казлоў акцэнтуюе ўвагу, што Антаку ўдалося «ўпершыню пабачыць горад над галавою ў тым узросце, калі ўсё незвычайнае і парадасальнае, тое, чаго не павінна быць, – успрымаецца як належнае. І верыш хутчэй сваім вачам, а не закасцянеламу дыдактызму мозга. Бо яшчэ не згублена першароднае адчуванне прыроды ва ўсіх яе праявах» [10]. Апавед Ганэлькі пра горад у нябёсах гучыць настолькі пераканаўча, што вар’ятамі, хутчэй, здаюцца тыя, хто ў яго не верыць, чым наадварот, бо «навошта некаму даказваць відавочнае», прыгадаць, напрыклад, «мабільныя тэлефоны, нябачныя радыёхвалі...» [10].

Расповеды Марыны, гераіні аповесці «Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны», пра «прыходы» памерлага бацькі не ўспрымаюцца Андрэем як прыкмета псіхічнага памяшальніцтва. Магчымасць кантактаваць з духамі Марына тлумачыць як патэнцыяльна схаваную, нераскрытую магчымасць любога чалавека: «...і Парацэльс казаў, што чалавек валодае сілай, што дазваляе яму бачыць сваіх сяброў, блізкіх і абставіны, у якіх яны знаходзяцца, нягледзячы на тое, што людзі, аб якіх ідзе гаворка, могуць у гэты час знаходзіцца за тысячы міляў. <...> І гэты ўсё могуць простыя людзі» [11, с. 163].

Такім чынам, праз адметнасці светабачання галоўнай гераіні містычны складнік выводзіцца з катэгорыі неверагоднага, фантастычнага і ўпісваецца ў паўсядзённую рэчаіснасць. З гэтай прычыны сцэны са з’яўляем прывіда, метамарфозамі з каменем, ператварэннем Марыны ў варону ўспрымаюцца як часткі адзінай цэласнай карціны. Гэты эфект утрымліваецца нягледзячы на пэўнае сціранне мяжы жыццёпадабенства, якое назіраецца ў эпізодзе частковай трансфармацыі рэальнасці пры захаванні асноўных прасторава-часавых каардынат: «Усё ў пакоі было скавана няцярпным холадам. <...> Сцены, падлога, шафа і стол, ложка – усё пакрылася варсістай шчэцю інею. <...> Мроіва здані рассялася. Ярчэй засвяцілася лямпачка пад столлю. У пакоі пацяплела» [11, с. 157]. Містычнае здарэнне паўплывала на свядомасць і рэальнасць Андрэя. Як вынік, ён вымушаны праходзіць стадыю пераасэнсавання жыццёвых каштоўнасцей і спазнання сутнасці свайго існавання.

Узаемадзеянне дзвюх рэальнасцей адбываецца і на ўзроўні прасторавага перамяшчэння. Так, Ганэлька, няспраўджаная суджаная Антака, жыхарка горада ў нябёсах, бесперашкодна ўзаемадзеічае з зямным светам, выконваючы функцыю апекуна яго насельнікаў. Такой жа здольнасцю надзелены і іншыя прабывальнікі фантастычнага горада. «Каля кожнага з вас, зямных, нас, з краіны Продаў, жыве па некалькі» [10], – паведамляе Ганэлька Антаку. У дадзеным выпадку навідавоку мастацкае ўзнаўленне і пераасэнсаванне распаўсюджанага міфа пра нябесных ахоўнікаў, вера ў якіх мае старажытныя карані ў славянскіх народаў.

Не менш тонка магічнае і рэалістычнае светабачанне ўпісаны ў мастацкую прастору аповесцей «Дзеці ночы» і «Адкуль з’яўляюцца яны». Так, ніхто ў вёсцы не сумняваецца ў звышнатуральных здольнасцях дзеда Яўхіма. Да яго звяртаюцца з просьбамі аб дапамозе ў вырашэнні складаных жыццёвых праблем і нават аддаюць дзяцей на навучанне. «Містычныя эпізоды» з аповесці «Дзеці ночы» ўпісаны ў мастацкую прастору настолькі адмыслова, што складана прасачыць мяжу паміж рэальным і ўяўным. Ірэальныя з’явы ўвасабляюцца на фізічным узроўні, што стварае выразны эфект жыццёпадабенства: пасля перадачы ключа грыфам Вілену Падкіднаму герой «уважліва аглядаў растапыраныя пальцы рук, далоні. Зірнуў пад ногі, залез у кішэні штаноў...» [11, с. 23]; пасля размовы з духам Вілена і прадстаўніком «свету цемры» Нінка «адчула, як быццам бы ў яе мозг заскочыў і пратыкнуў яго сноп вострых іголак, свярдзёлкамі забуравіла ў вушах, а патыліцу схавіла сутарга. <...> Ад грамавога рогату ў Нінкі пабралася пупырышкамі скура», а Юрка з гаспадаром кватэры адчулі, «што на кухні запахла пратухлымі яйкамі ці серай» [11, с. 33 – 34]; пасля ўяўнай сустрэчы з «Гаспадаром ночы» ў лесе Нінку нібы «апякло агнём, перахапіла дыханне, а ў вачах паплылі каляровыя кружэлкі» [11, с. 41], у выніку чаго ёй у рэальнасці спатрэбілася дапамога.

Функцыянаванне ў дзвюх рэальнасцях успрымаецца цалкам натуральнай з’явай прадстаўнікамі горада ў нябёсах. Для іх гэты не два розныя светы, а дзве часткі адзінага цэлага. Аналагічнае стаўленне развіта і ў некаторых жыхароў зямнога горада. Здольнасцю бачыць горад у нябёсах надзелены бабуля Антака і яго знаёмая Светка, такая ж магчымасць накіравана і будучаму дзіцяці Тані.

Магія дзеда Яўхіма з аповесці «Адкуль з'яўляюцца яны» ці герояў твора «Перакуліся, перакуленае» таксама не ўспрымаецца як нешта чужароднае звыклай рэальнасці, бо яна каранямі ўзыходзіць да паганства. Магічныя рытуалы з'яўляюцца спараджэннем не фантазіі, а старажытных вераванняў, якія знайшлі сваё адлюстраванне ў калектыўным падсвядомым народа. У тэксты аповесцей уключаны фрагменты замоў, варажбы і іншых відаў магічных рытуальных дзеянняў, зафіксаваных у беларускім фальклоры.

Сярод асаблівасцей выкарыстання фальклорных матываў яскрава вылучаецца характар іх прадстаўленасці ў аповесцях не як адсылкі да традыцый мінулага ў якасці даніны памяці, а як мастацкае пераасэнсаванне ў кантэксце свету рэальнага, як часткі светаўспрыняцця сучасніка. І горад у нябёсах, прадстаўлены як «абсалют, ідэал, тое, што некалі існавала на безграхоўнай зямлі» [10], і «цёмныя сілы Уладара», што скразной лініяй праходзяць праз шматлікія аповесці А. Казлова, нездарма адлюстраваны праз прызму паўсядзённасці, бо яны выступаюць своеасаблівай лакмусавай паперай сутнасці каштоўнасных арыенціраў, маральна-духоўнай трываласці прадстаўнікоў грамадства, у тым ліку і сучаснікаў: «Горка і балюча ведаць, што жыццё неяк не атрымалася. Што праходзіць яно ўпустую, згарае, як перасохлая саломка на ўчарнелым восеньскім полі. <...> Грандыёзная шэрасць і шэрая грандыёзнасць. У гэтым спалучэнні хаваецца апакаліпсіс» [11, с. 162].

Невыпадкова ў рэалістычна-фантастычную аповесць арганічна ўпісваюцца згадкі пра гісторыю Беларусі: Вялікае Княства Літоўскае і Рэч Паспалітую. Напластоўванне розных тыпаў свядомасці – рацыянальнай, містычнай, сінкрэтычнай і гістарычнай – служыць раскрыццю праблемна-тэматычнага кола твораў А. Казлова: захаванне родавай пераемнасці, народных векавых традыцый, вызначэнне нацыянальнай самаідэнтыфікацыі, сутнасці і зместу чалавечага быцця, вырашэнне шырокага кола аксіялагічных праблем, з якімі вымушана сутыкнуцца грамадства новай эпохі. Так, галоўная роля свету Продкаў – «не дазволіць людзям згубіць дарэшты створанае пакаленнямі мільёнаў папярэднікаў» [10]. «Зямным» жыхарам Антаку і Светцы «баліць, больш чым каму, праблема нацыянальнага самавызначэння, годнасці народа» [10], не даюць спакою пытанні духоўнай спустошанасці і маральна-этычнага заняпаду сучаснікаў.

З гэтай прычыны цалкам заканамернымі выглядаюць хрысціянскія матывы на старонках аповесцей А. Казлова. Апеляванне да Бога, выкарыстанне хрысціянскай сімволікі («Перакуліся, перакуленае», «Незламааная свечка», «Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны»), цытаванне Бібліі, малітваў, тлумачэнне вучэння Хрыста, сімвалічнае выратаванне манахіяй разгубленай душы гераіні («Дзеці ночы») з'яўляюцца адбіткам рэлігійнай свядомасці, якая поруч з рацыянальнай, сінкрэтычнай і містычнай стварае адметны свет магічнага рэалізму А. Казлова.

Згодна з законамі магічнага рэалізму размываецца хранатоп твораў А. Казлова. Часавая лінія адмыслова перасякае каардынаты мінулага, цяперашняга і будучага, рух запавольваецца праз унутраныя маналогі герояў, дыялогі з нябачным суразмоўцам і падсвядомасцю, сны, рэтраспекцыйны паказ. У аповесцях адбываецца своеасаблівае перакрываўванне прасторы рэальнага, фантастычнага і падсвядомага, у выніку чаго «на першы план выплывае, зноў жа ў той падсвядомасці – ранейшае, тое, што драмала альбо спала ці ліпела вугольчыкам» [10].

Так, у аповесці «Горад у нябёсах» адноснасць і суб'ектыўнасць часу прадстаўлена ў спецыфіцы ўспрыняцця героем свайго ўзросту. Антаку 32 гады – дакладная часавая каардыната рэалістычнай карціны, якая падвяргаецца скажэнню праз суб'ектыўнае бачанне самога героя, якому «карціць да гэтых дзвюх лічбаў дадаць пару нулёў, а іншым разам навальваецца неадольнае парыванне выкрасліць тройку ці двойку, у горшым выпадку дадаць адну да другой – і не больш» [10]. Акрэсленае жаданне і адчуванне неістотнасці таго, у якім узросце пражыць наступны дзень, не з'яўляецца паказчыкам фрывольнасці характару Антака, хутчэй сведчыць пра філасофскі падыход да свайго існавання, імкненне спазнаваць жыццё наноў у нязведаных раней праявах. Для жыхароў горада ў нябёсах няма «паняццяў учарашняга, сённяшняга ды заўтрашняга». Згодна з іх перакананнем, «час бязмежны. Ён быццам ёсць і разам з тым яго не існуе» [10].

Фрагментарнасцю і цякучасцю вылучаецца і часавая прастора ў аповесці «Адкуль з'яўляюцца яны...». Шчыльнае перапляценне магічнага і рэалістычнага складнікаў ствараюць эфект страты адчування часу («Праспаў некалькі гадзін, а здаецца, мінула некалькі гадоў» [12]), у тым ліку шляхам увядзення матываў сцірання памяці з мэтай «перараджэння» (Марк і Варка) і вар'яцтва (маці Варкі).

У аповесцях «Дзеці ночы» і «Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны» скажэнне «прасторавага жыццэпадабенства» [7] адбываецца праз выкарыстанне матыву сну. Вілен Падкідны параўноўвае першую сустрэчу з Гуронам з гіпнатычным сном, ён не памятаў, «колькі часу хадзіў з Гуронам па лясных сцежках... Раніцай прачнуўся ён у Доме ночы <...> быццам перараджаны» [11, с. 11]. Менавіта ў сне Нінкі адбываецца ключавая для развязкі твора барацьба рознапалярных сіл за выратаванне душы Вілена.

На другую ноч пасля паездкі Андрэя з Марынай у Трокі яму прысніўся сон, экзістэнцыяльны па сваім змесце. Герой, знаходзячыся ў невыносна цяжкіх фізічных умовах, «быццам нехта нябачны ўсеўся на плечы, цісне, згінае, абшчапервае ледзянымі пальцамі горла ў хлопца» [11, с. 145], вымушаны зрабіць выбар: альбо, пераадольваючы сябе і знешнія небяспечныя абставіны, пайсці на выратавальны голас бабы Куліны, інакш «здарыцца нешта непапраўнае для яго» [11, с. 145], альбо следаваць пагрозліва-небяспечным указанням незнаёмага голаса і спыніць рух наперад.

Сон цалкам сімвалічны ў кантэксце не толькі дадзенага тэксту, але і іншых аповесцей А. Казлова, напісаных у рэчышчы магічнага рэалізму. Адолець пакручасты шлях у барацьбе з тым, што ўвасабляе зло, падуладна асобе моцнай і чыстай, той, якая здольная ісці «да праўды і шчырасці» «праз пакуты, праз слёзы і душэўны боль» [11, с. 146]. Згодна з меркаваннем Ю. Борава, у магічным рэалізме «рамантычная фантазія зліваецца з паўсядзённасцю і часам перамагае яе. У адрозненні ад безнадзейнага кафкіянскага свету ў мастацкай рэальнасці магічнага рэалізму казаная феэрыя прасякнута верай у дабрыню» [4, с. 424 – 425]. Героі аповесцей А. Казлова («Дзеці ночы», «Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны», «Адкуль з'яўляюцца яны») у спакушальнай, нярэдка жорсткай барацьбе з «паслядоўнікамі Уладара» так ці інакш знаходзяць у сабе сілы працягнуць свой шлях, прытрымліваючыся агульначалавечых маральна-этычных каштоўнасцей.

А. Казлоў па-мастацку глыбока паказвае незвычайную ступень тонкасці і нават крохкасці мяжы духоўнасці і грахоўнасці чалавечай сутнасці. Аўтар надзвычай далікатна, але псіхалагічна заострана апісвае становішча асобы, якая апынулася ў сітуацыі бескампраміснага выбару на лёсавызначальным «памежжы»: Андрэй («Распяцце, або Ці ж баліць галава ў вароны»), Вілен («Дзеці ночы»), Ганна («Адкуль з'яўляюцца яны»). Акрэсленае дазваляе вызначыць выразныя экзістэнцыяльныя матывы ў аповесцях А. Казлова. Акцэнтуюем увагу, што дадзеная акалічнасць не супярэчыць законам магічнага рэалізму, а наадварот, выступае ў якасці адной з адметных яе прыкмет (К.М. Кісліцын).

Нягледзячы на відавочную заостранасць на актуальных аксіялагічных праблемах сучаснасці аповесці А. Казлова вылучаюцца антыдагматычным характарам. Пісьменнік пакідае права чытачу паглыбіцца ў патаемныя глыбіні чалавечай душы і падсвядомасці і самому спасцігнуць ключавыя асновы асобаснай экзістэнцыі, каб знайсці спосабы вырашэння надзённых пытанняў быцця.

Такім чынам, творчасць А. Казлова вылучаецца відавочнай наяўнасцю рыс магічнага рэалізму, дамінуючымі сярод якіх з'яўляюцца арганічнае ўзаемадзеянне рэальнай і звышнатуральнай прастор, адноснасць, суб'ектыўнасць і цякучасць часавай лініі, выразныя экзістэнцыяльныя матывы, антыдагматызм. Спецыфічнай прыкметай магічнага рэалізму аўтара з'яўляецца зварот да нацыянальных каранёў і вытокаў, гісторыі і фальклору Беларусі, спалучэнне ў кантэксце сучасных беларускіх рэалій сінкрэтычнага, рацыянальнага, рэлігійнага і містычнага тыпаў свядомасці, праявы якіх дазваляюць выявіць комплекс актуальных як у нацыянальным, так і агульначалавечым апекце аксіялагічных праблем, з якімі вымушана сутыкнуцца грамадства ў XXI ст.

Літаратура

1. Литературная энциклопедия терминов и понятий / гл. ред. и сост. А. Н. Николюкин ; РАН, Ин-т науч. информ. по обществ. наукам. – М. : Интелвак, 2001. – 1600 с.
2. Маслова, Е. Г. Магический реализм как парадигма культурно-художественного сознания современного общества [Электронный ресурс] / Е. Г. Маслова // КиберЛенинка. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/magicheskiy-realizm-kak-paradigma-kulturno-hudozhestvennogo-soznaniya-sovremennogo-obschestva>. – Дата доступа : 25.08.2022.
3. Ивлиева, И. Д. «Бесовские» романы И. Моргнер в контексте немецкой литературы магического реализма [Электронный ресурс] / И. Д. Ивлиева // КиберЛенинка. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/besovskie-romany-i-morgner-v-kontekste-nemetskoj-literatury-magicheskogo-realizma>. – Дата доступа : 25.08.2022.
4. Борев, Ю. Б. Магический реализм: человек живет в реальности, совмещающей в себе современность и историю, сверхъестественное, паранормальное и обыденное / Ю. Б. Борев // Теория литературы : в 4 т. / РАН, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького ; редкол.: Ю. Б. Борев [и др.]. – М. : ИМЛИ РАН, 2003. – Т. 4 : Литературный процесс. – С. 421–425.
5. Мамонтов, С. Испаноязычная литература стран Латинской Америки XX века : учеб. пособ. для студентов филол. фак. ун-тов / С. Мамонтов. – М. : Высш. шк., 1983. – 327 с.
6. Гарсия Маркес, Г. Диалог о романе в Латинской Америке [Электронный ресурс] / Г. Гарсия Маркес, М. Варгас Льоса ; пер. Т. Коробкиной // NOBLIT.RU. – Режим доступа : <http://noblit.ru/node/1461>. – Дата доступа : 18.10.2022.
7. Кислицын, К. Н. Магический реализм [Электронный ресурс] / К. Н. Кислицын // КиберЛенинка. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/magicheskiy-realizm>. – Дата доступа : 25.08.2022.
8. Овчаренко, О. Магический реализм / О. Овчаренко // Теория литературы : в 4 т. / РАН, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького ; редкол.: Ю. Б. Борев [и др.]. – М. : ИМЛИ РАН, 2003. – Т. 4 : Литературный процесс. – С. 425–442.
9. Гугнин, А. А. Магический реализм в контексте литературы и искусства XX века : феномен и некоторые пути его осмысления / А. А. Гугнин. – М. : Институт славяноведения РАН, 1998. – 117 с.
10. Казлоў, А. Горад у нябёсах [Электронны рэсурс] / А. Казлоў // Мир книг. – Режим доступа : https://mir-knig.com/read_489890-1. – Дата доступа : 20.08.2022.
11. Казлоў, А. Незламная свечка : апавесці / А. Казлоў. – Мінск : Маст. літ., 2000. – 222 с.
12. Казлоў, А. Адкуль з’яўляюцца яны [Электронны рэсурс] / А. Казлоў // Мир книг. – Режим доступа : https://mir-knig.com/read_402421-1. – Дата доступа : 22.08.2022.